

13.10.2021

Ärende/24

§ 313

Den av ledamoten Mai Kivelä väckta motionen om avgiftsfri servering av frukost i grundskolorna

HEL 2021-002852 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174

suvi.ramo(a)hel.fi

Mauno Rönkkö, specialplanerare, telefon: 310 36279

mauno.ronkko(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Mai Kivelän aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Mai Kivelä och 18 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden i fortsättningen serverar eleverna i den grundläggande utbildningen avgiftsfri frukost i skolorna för att jämna ut de socioekonomiska skillnaderna mellan eleverna och för att lugna ner skoldagarna. I motionen föreslås dessutom att man följer upp verkningarna av att servera avgiftsfri frukost för elevernas orkande och välbefinnande.

I den grundläggande utbildningen serveras eleverna i enlighet med lagen om grundläggande utbildning dagligen en lagstadgad avgiftsfri lunchmåltid. De som tar del av eftermiddagsverksamheten serveras ett mellanmål som ingår i verksamhetsavgiften. Servering av avgiftsfri frukost till alla elever hör inte till de lagstadgade skolmåltiderna.

I skolorna har man identifierat frukostens betydelse för elevernas orkande och välbefinnande. En närande frukost har en positiv effekt på uppmärksamheten och främjar inlärningen. En regelbunden måltidsrytm stöder skolelevernas välbefinnande, men en del av eleverna äter

ingen frukost hemma före skoldagen. Enligt skolhälsoenkäten 2019 äter ca 25 % av eleverna i åk 4–5 och ca 43 % av eleverna i åk 8–9 i Helsingfors ingen frukost en gång eller flera gånger i veckan. Att stå över måltider eller ersätta dem med ohälsosamma alternativ kan leda till hälsoproblem, trötthet och därigenom dålig koncentrationsförmåga och svårigheter i inläringen.

Trots att det finns erfarenheter av servering av avgiftsfri frukost från andra kommuner, är den eventuella motsvarande verksamhetens omfattning mycket större i Helsingfors stads samtliga grundskolor. Ordmandet av serveringen kräver att skolorna organiserar frukostserveringen i början av dagen och att personalresursen ökas för övervakning av måltidssituationen på morgonen. Frukosten ska ordnas i skolans matsal innan undervisningen börjar, t.ex. i en halv timme från och med kl. 7.45 eller 8.15. Måltidssituationen ska övervakas och om lärare deltar i övervakningen orsakar det tilläggskostnader. Kökens och matsalarnas nuvarande lokaler och apparater gör det möjligt att servera frukost, och lagandet och serveringen av frukost kan beställas från skolorna matserviceproducenter enligt ett separat avtal. Avgiftsfri servering av frukost ingår dock inte i nuläget i servicebeskrivningarna.

I Helsingfors grundskolor fanns år 2021 ca 46 000 barn och i 2021 års resultatbudget reserveras ca 19 miljoner euro för upphandling av matservice för grundskolorna. Om 50 % av eleverna varje morgon äter den frukost som skolan serverar, är kostnaderna som det medför exempelvis de följande:

1. Servering av morgongröt, färsk puré och mjölk i alla skolor 4 560 000 €/år. Om även smörgås, bredbart pålägg och övrigt pålägg ingår 7 420 000 €/år. Dessutom lärarnas övervakning av måltidssituationen ca 333 000 €/år.
2. Frukostservering i skolor som får finansiering för positiv särbehandling, där serveringen av frukost kan förbättra elevernas välbefinnande mest, morgongröthelheten 2 280 000 €/år, med bröd 3 710 000 €/år. Övervakning 167 000 €/år.
3. Pilotförsök i fyra separat utvalda skolor med 500 elever, 202 000 €/år, med bröd 330 000 €/år. Övervakning 13 300 €/år.

Frukostens betydelse för orkandet bland sådana elever som inte äter frukost hemma har identifierats. Dessutom betonar nämnden att skolorna intensifierar samarbetet särskilt med de föräldrar vars barn inte äter frukost hemma.

Affärsverket servicecentralen konstaterar i sitt utlåtande att servicecentralen har förutsättningar att producera nämnda tjänst vid de objekt

13.10.2021

Ärende/24

som den underhåller, om man beslutar att beställa frukostservering till grundskolorna.

Stadsstyrelsen har om motionen fått utlåtanden från fostrans- och utbildningsnämnden och direktionen för affärsverket servicecentralen. Svaret stämmer överens med fostrans- och utbildningsnämndens utlåtande. Fostrans- och utbildningsnämnden har med rösterna 11–2 tillstyrkt den avgiftsfria serveringen av frukost i form av ett pilotförsök i fyra separat utvalda skolor med 500 elever, i enlighet med ovan nämnda punkt 3. Skolorna som väljs ut ska vara sådana som får finansiering för positiv särbehandling. Fostrans- och utbildningsnämnden beslutar om det noggrannare riktandet av anslaget på ca 1,3 miljarder euro som stadsfullmäktige allokerar till nämndens disposition i 2022 års resultatbudget och verksamhetsplan.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi
Mauno Rönkkö, specialplanerare, telefon: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Mai Kivelän aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 20.09.2021 § 652

HEL 2021-002852 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö

13.10.2021

Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 17.08.2021 § 260

HEL 2021-002852 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon liitteenä olevasta Mai Kivelän valtuustoaloitteesta maksuttomasta aamupalatarjoilusta peruskouluihin:

Kouluruokailun suunnittelua ja toteutusta ohjaavat ravitsemus- ja ruokailusuositukset (Syödään ja opitaan yhdessä-kouluruokailusuositus VRN 2017 ja Suomalaiset ravitsemussuositukset VRN 2014). Perusopetuksessa tarjotaan perusopetuslain mukaan oppilaille päivittäin lakisääteinen maksuton lounasateria ja iltapäivätoimintaan osallistuville toimintamaksuun sisältyvä välipala. Maksuttoman aamupalan tarjoaminen kaikille oppilaille ei kuulu lakisääteisiin kouluaterioihin.

Ravitseva aamupala vaikuttaa vireystilaan positiivisesti ja edistää oppimista. Koululaisten hyvinvointia tukee säännöllinen ateriarhythmi, mutta osa oppilaista ei syö aamupalaa kotona ennen koulupäivää. Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan Helsingissä aamupalan jättää syömättä yhden tai useamman kerran viikossa 24,7 % 4.-5.-luokkalaisista ja 43,4 % 8.-9.-luokkalaisista. Aterioiden väliin jättäminen tai korvaaminen epäterveellisillä vaihtoehdoilla voivat johtaa terveydellisiin ongelmiin, väsymykseen ja sitä kautta huonoon keskittymiskykyyn ja oppimisen vaikeuksiin.

Vaikka muissa kunnissa maksuttomasta aamupalatarjoilusta on kokemusta, Helsingin kaupungin kaikissa peruskoulussa vastaavan toiminnan järjestelyt olisivat paljon laajemmat. Tarjoilun järjestäminen vaatisi kouluilta aamupalatarjoilun organisoinnin koulupäivän alkuun ja henkilöstöresurssin lisäämisen aamuun ruokailutilanteen valvontaan. Aamupala tulisi järjestää koulun ruokasalissa ennen opetuksen alkua, esim. 30 minuutin ajan alkaen klo 7.45 tai 8.15. Ruokailutilannetta on valvottava. Koulunkäyntiavustajien käyttämisestä valvontaan aiheutuu lisäkustannuksia ja se tulee huomioida työvuorosuunnittelussa. Nykyiset keittiöiden ja ruokasalien tilat ja laitteet mahdollistavat aamupalatarjoilun toteuttamisen, ja toimialan olisi mahdollista tilata aamupalojen val-

mistus ja tarjoilu koulujen ruokapalveluntuottajilta erillisen sopimuksen mukaan. Maksuton aamupalatarjonta ei kuitenkaan sisälly nykyisiin palvelukuvauksiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan peruskouluissa on vuonna 2021 noin 46 000 lasta ja vuoden 2021 talousarviossa peruskoulujen ruokapalveluiden hankintaan on varattu noin 19 miljoonaa euroa. Siinä on huomioitu nykyisen palvelutason turvaaminen, eikä aamupalatarjonnan kustannukset sisälly nykyiseen budjettiin.

Aamupalatarjoilun lisäkustannukset koostuisivat ateriakustannuksista ja valvontaan käytettävästä henkilöstöressurssista mutta kokonaiskustannusten arviointi tarkasti etukäteen on vaikeaa. Arvioiden, että 50 % oppilaista tulisi joka aamu syömään koulun tarjoaman aamupalan, aamupalatarjonta vaatisi merkittävää korotusta kokonaismenoissa, esim.

- Aamupuuron, tuoresoseen ja maidon tarjoaminen kaikissa kouluissa edellyttäisi noin 4 560 000 euroa/vuosi korotusta kokonaismenoissa. Jos lisänä tarjottaisiin myös voileipä, levite ja leivänpäällinen, korotus olisi 7 420 000 euroa/vuosi.
- Aamupalan tarjoaminen positiivisen diskriminaation rahoitusta saavissa kouluissa, joissa aamupalan tarjoaminen voisi parantaa oppilaiden hyvinvointia eniten, aamupuurokokonaisuuden tarjoaminen vaatisi 2 280 000 euroa/vuosi, leivän kanssa 3 710 000 euroa/vuosi.
- Neljässä erikseen valitussa 500 oppilaan koulussa tehtävä pilotointi vaatisi 202 000 €/vuosi, leivän kanssa 330 000 euroa/vuosi.
- Valvonnan järjestäminen kaikissa kouluissa lisää kustannuksia sadoilla tuhansilla euroilla. Neljässä pilottikohteessa kaksi koulun avustajaa valvomassa aamupalaa kustantaa arvioilta 32 000 euroa/vuosi.

Aamupalan merkitys oppilaiden jaksamiseen on tunnistettu. Tarvittavia resursseja aamupalatarjoilun järjestämiseen ei ole varattu budjetissa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa maksuttoman aamupalatarjoilun edistämistä lausuntoehdotuksessa mainitussa neljässä erikseen valittavassa 500 oppilaan koulussa tehtävänä pilotointina ja tähän riittävien resurssien varaamista osana kaupungin ensi vuoden budjettia. Valittavien koulujen tulee olla positiivisen diskriminaation rahoitusta saavia kouluja.

Käsittely

17.08.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Lisätään päätösehdotukseen kohdan (7) jälkeen:

13.10.2021

Ärende/24

"Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa maksuttoman aamupalatarjoilun edistämistä lausuntoehdotuksessa mainitussa neljässä erikseen valittavassa 500 oppilaan koulussa tehtävänä pilotointina ja tähän riittävien resurssien varaamista osana kaupungin ensi vuoden budjettia. Valittavien koulujen tulee olla positiivisen diskriminaation rahoitusta saavia kouluja."

Kannattaja: Emma Kari

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään päätösehdotukseen kohdan (7) jälkeen: "Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa maksuttoman aamupalatarjoilun edistämistä lausuntoehdotuksessa mainitussa neljässä erikseen valittavassa 500 oppilaan koulussa tehtävänä pilotointina ja tähän riittävien resurssien varaamista osana kaupungin ensi vuoden budjettia. Valittavien koulujen tulee olla positiivisen diskriminaation rahoitusta saavia kouluja."

Jaa-äännet: 2

Pia Kopra, Mirita Saxberg

Ei-äännet: 11

Ted Apter, Jussi Chydenius, Veli-Pekka Dufva, Nora Grotenfelt, Emma Kari, Vesa Korkkula, Sini Korpinen, Petra Malin, Markku Rantahalvari, Nasima Razmyar, Ozan Yanar

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Vesa Korkkulan vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 11 - 2.

15.06.2021 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen vs. toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Katja Peränen, ruokapalveluasiantuntija, puhelin: 310 22596
katja.peranen(a)hel.fi

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta 10.06.2021 § 19

HEL 2021-002852 T 00 00 03

13.10.2021

Ärende/24

Lausunto

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta antoi lausunnon:

Palvelukeskus Helsinki on Helsingin kaupungin omistama liikelaitos, joka tuottaa kaupungin järjestämistä ruokapalveluista tällä hetkellä yli 75 prosenttia etupäässä päiväkoteihin, kouluihin, oppilaitoksiin ja hoitoalan kohteisiin

Palvelukeskus Helsinki tuottaa ruokapalveluja Helsingin kaupungin koulutuksen ja kasvatuksen toimialalle tilaaja - tuottajamallin mukaan. Toimintaamme ohjaa yhteistyöasiakirja, jossa on määritelty tilaajan ja tuottajan vastuut, sekä kuvattu palvelun sisältö.

Mikäli Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tilaa Palvelukeskus Helsingiltä aamupalan oppilaille, on Palvelukeskuksella edellytykset tuottaa ko. palvelu hoitamissaan koulukohteissa.

Nykyiset tilat, laitteet, välineet sekä toiminnan organisointi mahdollistavat palvelun käynnistämisen sopimuksen mukaan. Osallistumme myös mielellämme aamupalan tarjoamisen vaikutusten seurantaan yhteistyössä kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Olemme antaneet Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle hinta- arvion aamupalasta kustannusten vaikutusten laskemiseksi.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Antti Värtelä

Lisätiedot

Anne Koskinen, yksikönjohtaja, puhelin: 310 36983
anne.koskinen(a)hel.fi